ASOS JOURNAL

The Journal of Academic Social Science

Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 8, Sayı: 100, Ocak 2020, s. 517-529

ISSN: 2148-2489 Doi Number: <http://dx.doi.org/10.29228/ASOS.39396>

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date
20.10.2019

Yayınlanma Tarihi / The Publication Date
29.01.2020

Yazar: Pui Ying Kwan

Çeviren Öğr. Gör. Özkan BAL

Uşak Üniversitesi, Seramik
ozkan.bal@usak.edu.tr

DUYGUSAL OLARAK UZUN ÖMÜRLÜ TASARIM İÇİN JAPON SANATI VE ESTETİĞİNİ KEŞFETMEK

Öz

Hızla değişen toplumumuzda, insanlar kalıcı bir ilişki kurmak için her zamankinden daha fazla zorlanmaktadır. Bu sadece insanlar arasında değil, insanlar ve nesneler arasında da olan bir durumdur. İnsanların aşırı üretimi, büyük bir atık miktarıyla sonuçlanmaktadır. Kullanıcıların nesneleri atmasının nedeni, onlar ile artık duygusal bir bağlarının kalmadığını düşünmeleridir. Çoğu insan eşyaların üretim aşaması kısmından kopuk olduğundan, imalat sürecinde ki atıkların imhası ve ürünlerin kullanım ömürleri sona erdiğinde çevreye zarar vermesi gibi üretimin görünmez tarafını anlamak onlar için zordur. Bu durum insanları çevreye karşı duyarısızlaştırmaktadır. Bu yazıda, öncelikle "duygusal dayanıklı tasarım" (Chapman,2005) fikri ele alınacaktır. Makale, "Wabi-sabi", "Ma", "Kawaii" gibi çeşitli Japon Estetiğinin inceliklerini ve "Kintsugi" gibi geleneksel Japon sanatını keşfetmeye odaklanacaktır. Bu makalenin amacı, Japon Sanat ve Estetiğinin arkasındaki ruhu keşfederek uygulamaya koymaktır.

Anahtar kelimeler: Duygusal Dayanıklı Tasarım, Japon Estetiği, Tüketim

EXPLORING JAPANESE ART AND AESTHETIC AS INSPIRATION FOR EMOTIONALLY DURABLE DESIGN

Abstract

In our fast changing society, people find it harder than ever before to build up lasting relationship. This is not a situation only between human-human but human-objects as well. Every day, people over produce, resulting in massive waste. It is believed that users throw away objects simply because they think they are no longer emotionally attached with the object. As most people are detached from production of goods, it is hard for them to understand the invisible side of production such as causing damage to environment, created by waste disposal during the manufacturing process and when products reaches its end of life. This makes them indifferent to the environment. In this paper, the idea of “emotionally durable design” (Chapman, 2005) will be firstly discussed. The paper will focus on exploring a variety of Japanese Aesthetics such as "Wabi-sabi", "Ma", "Kawaii" etc.; and traditional Art such as “Kintsugi”. The aim of this paper is to explore the spirit behind Japanese Art and Aesthetics in order to bring them to application.

Keywords: Emotionally Durable Design, Japanese Aesthetics, Consumerism

DUYGUSAL DAYANIKLI TASARIM

Jonathan Chapman, atıkları başarısız bir ilişkinin işareti olarak görmektedir. “Modern tüketicileri seçici olmayan çapkın kısa mesafe koşucularına benzetmekte, sadece her şeyin yeni ve taze olduğu tanışma sürecinde bulunacaklarını ifade etmektedir” Chapman (2005:65). Bu semptomun tüketicilik akımı(consumerism) tarafından yaratıldığına inanılmaktadır.

Tüketicilik, modern toplumumuza hükmetmektedir. Üretim, satış ve satın alma şeklimizi değiştirmektedir. İnsanlar ekonomiyi canlandırmaya yardımcı olduğuna inanmaktadır; bazıları ise bu kültürün aşırı derecede savurganlık olduğunu anlamaya başlamıştır. Kullandığımız ucuz ürünlerin birçoğu seri imalatla üretilmektedir. Kullanıcıların günümüzde sahip oldukları eşyaların değerini bilmelerinin şimdiye kadar hiç olmadığı kadar zor olmasının çeşitli nedenleri vardır. İlk olarak, kullanıcılar genellikle imalat sürecinden kopuktur. Bundan dolayı tasarım ve yapım sürecini bilmedikleri için nesneye duygusal olarak bağlanmaları zor olmaktadır. Aynı şekilde, tasarımcılar üretim sürecinden koptuğunda, sorumsuz bir ürün tasarlamak onlar için daha kolay olmaktadır. İkincisi, Daha önceki nesillerden birçok insan, günümüzde ürünlerin daha az dayanıklı olacak şekilde üretildiğini görmektedir. Ne yazık ki, birçok ürün bizim tüketmeye devam etmemiz için daha az dayanıklı olacak şekilde tasarlanmaya başlamıştır. İnsanlar, satın aldıkları ürünlerle daha derin duygusal bağlar oluşturmak için yeterli zamana sahip değillerdir ve yeni olan eskidikten sonra sevgi (insan ile nesne arasındaki ilişki) sona erecektir. Üçüncüsü, ürünlerin satış fiyatının çok ucuz olmasıdır. Kullanıcılar genellikle ürün bozulduğunda tamir etmek yerine yeni bir ürün almayı tercih etmektedirler. Bununla birlikte gerçek şu ki: Ürünlerin üretim ve nakliyesi sırasında çevreye verdiği zarar, genellikle üretim maliyetine dahil değildir. Çevreyi kurtarmak için gelecekte ödemek zorunda olduğumuz bedel, bizim için çok pahalıya mal olabilir. Dördüncüsü, ürünler kaliteyi kontrol edebilmek için seri üretime göre standartlaştırılmıştır, fakat aynı zamanda ürünler seri üretim ile eşsizliğini kaybetmelerine sebep olmaktadır. Birçok kişi tüketim kültürünün zararını görmedikleri sürece bu sorunu tamamen ortadan kaldırmak

mümkün değildir. Geri dönüşüm de atıklara karşı kalıcı bir çözüm değildir. Bunun yerine, toplumu (kullanıcıları) daha az savurgan bir toplum olası için eğitilmesi gerekmektedir. Japon estetiğinin ilkeleri incelendiğinde, bu ilkelerin insanların olaylara farklı açılardan bakmasını sağladığı görülmektedir. Ayrıca, bu ilkeler tasarımcılara duygusal dayanıklı ürünler tasarlamak için de ilham verebilir. Bu estetiği insanlara tanıtmak bilgilendirici ve yararlı olacaktır.

Wabi-sabi

"Wabi-sabi"yi açıklamak için, "Shibusa" ve "Yugen" diğer iki estetik terimini anlayarak konu irdelenmeye başlanmalıdır. Crispin Sartwell (2006: 113) “ 'shibusa'nın 'zerafet' olarak tercüme edilmesinin uygun olmadığına dikkat çekmiştir”. "Shibui" aynı zamanda "gerçek", "sade" veya "yalın" anlamlarına da gelebilmektedir. Dolayısıyla "shibusa" estetiği yaşam biçimi haline getirmenin bir yolu ve yeridir. "Yugen" karanlık, derin, gizemli ve anlaşılmaz anlamındadır. Genellikle bu kavram karanlık ve derinlik olguları ile bağlantılıdır.

"Wabi-sabi" iki terime ayrılabilir: "wabi" ve "sabi" Sartwell (2006: 113). Her ikisi de farklı duygusal anlama sahip olmasına rağmen "shibusa" ve "yugen" ile ilişkili olduğuna işaret etmiştir. "Wabi" kelime anlamı olarak doğrudan "fakirlik" olarak çevrilebilir. Pürüzlülük, alçakgönüllülük, asimetri ve kusurluluk anlamlarına da gelmektedir. Sartwell (2006:114), “ Köylü kulübesinde bulunan günlük, uzun kullanım sonrasında yıpranmış, çatlamış ve hala kullanılmakta olan ucuz eşyaların 'wabi' örnekleridir” açıklamasında bulunmuştur. Bu bana aynı zamanda, Profesör Hiroshi Kashiwagi'nin (2011) "Japonya ve Tasarım" adlı konuşmasında bahsettiği Sen-no-Rykyu'nun bambu vazosunu hatırlatmaktadır. Bu vazo o kadar eski ki bambu kurumuş ve çatlamıştır. Su bu çatlaktan dışarı sızacaktır. Batı kültüründe, bu tür vazolar kırılmış, işlevsiz olarak görüldüğünden atılmasına gerek duyulacaktır. Ancak Japonya'da, bu çatlak vazonun en güzel özelliği olarak görülmektedir. "Sabi", "yalnızlık" anlamına gelir. "Sabi" dinginlik ve yalnızlığın göstergesidir. Japon çiçek düzenleme sanatının örneklerinden biri olan "ikebana" batı tarzında çiçek düzenleme sanatı ile benzerlikler göstermektedir. Fakat ikebana'da çiçekten çok yaprak ve dallara önem verilir. Bu durum batı çiçek düzenleme sanatı için alışık olunmayan bir durumdur.

Görsel 1 : Sen-no-Rikyu, Bambu Vazo.

http://www.tnm.jp/modules/r_collection/index.php?controller=dtl_img&size=L&colid=G4217&t=

Leonard Koren (1994: 26-29) "Wabi-sabi: Sanatçılar, Tasarımcılar, Şairler ve Filozoflar için" isimli kitabında Wabi-sabi arasındaki farkı karşılaştırdı. Sanırım Wabi-sabi'yi temel düzeyde anlamak için faydalı olacaktır.

Modernizm	Wabi-sabi
Öncellikle halka açık alandır.	Öncellikle kişiye özel alandır.
Mantıklı, rasyonel bir dünya görüşünü ifade eder.	Sezgisel bir dünya görüşünü ifade eder.
Kesindir.	Görecelidir.
Evrensel, prototip çözümler arar.	Kendine özgü çözümleri arar.
Seri üretim / modüler.	Tek / değişken.
Gelişim gösterir.	Gelişim göstermez.
Gelecek odaklıdır.	Günümüz odaklıdır.
Doğanın kontrol edilebileceğine inanır.	Doğanın kontrol edilemeyeceğine inanır.
Teknolojiyi romantize eder.	Doğayı romantize eder.
İnsanlar makinelere uyum sağlar.	İnsanlar doğaya uyum sağlar.
Formda geometrik organizasyon vardır. (keskin, kusursuz, belli şekiller ve kenarlar)	Formda organik organizasyon vardır. (yumuşak, belirsiz şekiller ve kenarlar)
Metafor olarak kutu (doğrusal kusursuz, kapsanan).	Metafor olarak kase (serbest şekillendirme, üstten açık).
El yapımı malzemeler.	Doğal malzemeler.
Görünüşte düzgün, ustaca.	Görünüşte basit, ham.
İyi korunması gereken.	Bozulmaya ve yıpranmaya uygun.
Safılık ifade biçimini zenginleştirir.	Aşınma ve bozulma ifade biçimini zenginleştirir.
Duyusal bilginin azaltılması istenmektedir.	Duyusal bilginin yayılması istenmektedir.
Belirsizlik ve çelişkiye karşı tahammülsüzdür.	Belirsizlik ve çelişkiye karşı rahattır.
Genellikle aydınlık ve parlaktır.	Genellikle koyu ve loştur.
İşlev ve yararlılık birincil önceliğidir	İşlev ve yararlılık çok önemli değildir.
Mükemmel malzeme idealdir.	Mükemmel olmayan malzeme idealdir.
Devamlıdır.	Her şeyin bir mevsimi vardır.

Tablo 1:Modernizm ve Wabi-sabi'yi Karşılaştırmak. Koren, L. (1994:26-29)

Wabi-sabi: Sanatçılar, Tasarımcılar, Şairler ve Filozoflar için. ABD: Stone Bridge Press.

Bununla birlikte, Wabi-sabi'nin materyal anlamda üstünde biraz daha durmak faydalı olacaktır. Wabi-sabi, güzellik kategorisinden daha fazlasıdır. Bu nedenle, Wabi-sabi ürünlerini satın almak yerine, etrafımızdaki Wabi-sabi keşfedilmelidir. Örneğin: Remy Labesque (2011) (Görsel 2) yıpranmış Iphone ve Canon fotoğraf makinesini "Yıllanmış mükemmellik" olarak tanımlamıştır. Bu bir Wabi-sabi tutumudur. Bir başka örnek de, kotlar her zaman popüler olmuştur. Günümüzde, kot pantolonlar bilerek yırtık ve ağartılmış şekilde tasarlanmaktadır. Kot pantolonlarınızı nasıl yırtacağınız konusunda internette videolar bile bulmak mümkündür. Ancak, geçmişte sadece kotlarınızı giydiğinizde ve çok fazla yıkadığınız zaman bu şekilde görünmekteydi. Bu kullanıcıların kotlarını bireyselleştirmesinin bir yoluydu. Güzellik ve çirkinliğin, iyilik ve kötülük gibi sadece birbirleri ile ilişkilendirildiği zaman bir anlam ifade edeceği düşünebilir. Zen felsefesinde negatif ve pozitif ikisi birden önemlidir.

Görsel 2: Yıllanmış Mükemmellik, Remy Labesque (2011)

<http://designmind.frogdesign.com/blog/aged-to-perfection.html>

İzleri Korumak

Japonlar için objelerin üzerindeki kullanılmışlığa dair izler değerlidir. Her şeyin bir hikayesi olmalı ve eşyaları atmak yerine muhafaza etmek için çabalanmalıdır. Japonlarda onarma, bir şey kırıldığı zaman (genellikle seramik objeler) orijinal haline sadık kalarak tamir edilmektedir (modern tamir tekniği bu izleri görünmeyecek şekilde onarmaya çalışmaktadır). Tamirci onardığı eşyanın daha önce kırılmış olduğunu vurgulamak için yüzeyde çatlakları görünecek şekilde bırakmaktadır. Aslında, bu yetenek gerektiren bir tekniktir ve Japonya'da tamirci çok özel bir sanatçı olarak görülmektedir. Bununla birlikte, geleneksel tamirden sanatsal bir teknik çıkmış-

tır. Bu tekniğin adı "kintsugi"dir. "Kin" altın, "tsug" ise birleşme anlamına gelmektedir. Kırılmış seramik parçalarının lake reçine ve toz altın ile birleştirme sanatıdır. Bu onarım tekniğinde seramik üzerindeki çatlaklar bilerek bırakılır. İyi bir birleştirme işlevsel olmalı ve aynı zamanda tüm izler korunmalıdır. Kintsugi sahip olduğumuz objeleri kişiselleştirmenin bir yolu olabilir. Buna ek olarak, Professor Hiroshi Kashiwagi (2011) ucuz seri üretim çay kasesinin değerini "kintsugi" ile artırabileceğini belirtmiştir. Onarılan objeler güzelliğin farklı bir formuna dönüşmektedir. Japonların bu tutumu tüketim toplumunun savurganlık sorununun çözümüne yardımcı olabilir.

Görsel 3: Kintsugi (Japon altın ile birleştirme) tekniği ile yapılmış seramik kase.

<http://jeanninecook.blogspot.co.uk/2012/07/kintsugi-or-art-of-golden-joinery.html>

"Mükemmel" ve "Kusurlu"

Google arama motorunda "mükemmel" kelimesi aratıldığında genellikle plastik cerrahi ile ilgili bilgi ve resimlerle karşılaşmaktadır. Kültürümüzde altın oran insan yüzü ve vücudu (veya nesneler) güzellik konusunda klasik bir örnek haline gelmiştir. Modern tanımda "mükemmel", kusursuzluğu betimlemek için kullanılmıştır. İnsanlar bu "mükemmellik" durumunu yapay yöntemlerle ulaşmaya çalışmaları sonucunda plastik cerrahi ve güzellik endüstrisinin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bununla birlikte, "mükemmel" kelimesi aslen Latince "perfectus" kelimesinden türetilmiştir. Bu "bitirmek", "tamamlamak" anlamına gelen "perficio" kelimesinden gelmiştir. Bir şeye "mükemmel" demek için herhangi bir kusura sahip olmaması gerekir, bu da tamamlandığı anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, bu konuda Sartwell (2006: 113) Wabi-sabi'yi "kusurlu"yu takdir eden estetik olarak yorumlayan diğer yazarlarla tam olarak aynı fikirde değildir. Yol kenarındaki bir taş parçası bile Tanrı tarafından dinsel açıdan "tamamladığı" için "mükemmel"dir.

Ma

"Ma" genellikle İngilizcede "boşluk", "negatif boşluk" ve "duraklama" olarak tercüme edilir, ancak "Ma"nın anlamı bunlardan çok daha karmaşıktır. Japon kültüründe "Ma" daha derin ruhsal anlayış içinde gelişmiştir. Japon dilinde ve uygulamada bu bir düşünce tarzı haline gelmiştir. Bu Japonların yaşama bakış tarzıdır. Profesör Xu Pin (2005: 38) "Eğer Japonya'da 'shibusu' estetik bir değerse, o zaman 'ma' Japonların yaşam standardı, yolu ve duruşudur. Japon kültü-

ründe ekonomiden ve diğer kültürel kavramlardan bile daha önemli etkisi vardır [...]” Çin kültüründe "ma", "sınır" ve "ayrım" kavramları vurgulanırken, Japon kültüründe "ilişki" kavramı vurgulanmaktadır. Ma'daki "İlişki", insan ilişkilerinin birbiriyle olan etkileşiminin bir ifadesidir. Japon kültüründe insanlar, birbirleri arasındaki boşluğun bir takım fiziksel objeler ile doldurulması gerektiğine inanmaktadır. Hediye kültürünün geldiği yer tam olarak burasıdır. Hediye vermek sadece nesnelerin değiş tokuş edilmesi değil, insan ilişkileri ve etkileşimini gösteren bir simgedir. Etkileşim objenin kendisinden daha önemli olmalıdır. Ancak, günümüzde birçok insan hediye veren kişinin yerine objeye daha çok odaklanıp değer vermektedir.

Ayırma ve Ayırmama

Japonların "ilişki"ye verdikleri önem geleneksel ev mimarisinde de görülebilmektedir. Modern yaşam tarzında "mahremiyet" her zaman önemlidir. Her aile üyesinin ayrı odası bulunmakta ve her odanın sahibinin kendine ait kilidi bulunmaktadır. Bu durum günümüzde Japon kültürü ile karşılaştırıldığında birçok Japon evi odalarını ayırmak için hala sürgülü kağıt paneller kullanılmaktadır. Marcel Theroux (2009), Wabi-sabi'yi araştırırken çektiği görüntüde, bir Japon ailenin evinde kalırken "mahremiyet olmaması" onu çok şaşırtmıştır. Kağıt panellerin ses izolasyonunun çok zayıf olmasından dolayı, her ses çok rahat bir şekilde duyulabilmektedir. Geceleri kayıt yaparken alçak bir ses tonuyla konuşması gerekmektedir. Profesör Hiroshi Kashiwagi (2011) "Japonya ve Tasarım" adlı konuşmasında Japon kağıt panellerinden de bahsetti: Yan odadan bir ses duyduğunda, bir şey duymamalısın, duymamış gibi davranmalısın ya da bir şey gördüğün zaman, görmemelisin, görmemiş gibi davranmalısın. Bu Japonların yaşam tarzı ya da "nezaket" uygulamasıdır. Batı kültüründe bu tür bir yaşam tarzı çok sıra dışıdır ve hatta bir çelişki olarak da düşünülebilir. "Aimai" terimi hem Japon hem de Çin kültüründe vardır. "Aimai", "iki anlamlı" olarak tanımlanmaktadır ve iki karşıt kavramı birbirine bağlayabilir. Örnekleme gerekirse, ne siyah ne de beyaz ama gri. Ne iyi ne de kötü, fakat ikisi birden. Ne negatif, ne de pozitif, fakat her ikisi de. Negatif, kötü olarak değil, sadece pozitifin karşıt anlamlısıdır. Tanizaki Junichiro kitabında Japon kağıt panellerinden şöyle bahsetmiştir. “- Gölgelemin övgüsü - Çin ve Japon kağıdının dokusu bize dinginlik ve sükunetin sıcaklığının hissini veriyor [...] Batı kağıdın ışıklarını başından savarken, bizim kağıdımız ışığı içine alıyor, tıpkı ilk kar topunun yüzeyindeki yumuşaklık gibi nazikçe sarıp sarmalıyor”(Tanizaki,2001:17-18). Batı kültüründe ışığı engellemek için perdeler kullanılır. Buna karşın, geleneksel Japon evlerinde yumuşak bir ışık geçişi sağlayan kağıt paneller kullanılmaktadır. Işığı tamamen reddetmek yerine, "onu kabul et" ve "onunla yaşa" felsefesini tercih etmektedirler.

Ayırmama (no-separation) kavramı dünyadaki her şeyin birbiriyle ilişkili olduğunu hatırlatmaktadır. Hiç kimse cam bir fanusta yaşamamaktadır.

Görsel 4: Japon kayar kağıt paneli. (Yazarın fotoğrafı)

Mono No Aware ve Kawaii

"Mono" objeler veya eşyalar, "Aware" ise üzüntü veya empati demektir. Böylece, "Mono no aware", "eşyaların duyguları" veya "eşyalara yönelik empati" anlamına gelmektedir. Düşen yapraklara bakmak, yaşamın geçip gitmesine dair üzüntü uyandırabilirken, mevsimlerin değişmesi ise bizi doğanın sonsuza dek aynı kalmayacağını düşünmemize neden olabilir. "Mono no aware" bize dünyadaki her şeyin geçici olduğunu ve sahip olduklarımıza vermemiz gereken değeri hatırlatmaktadır.

Kawaii, diğer estetik terimlerle kıyaslandığında nispeten daha yeni bir estetik terimdir. Günümüzde genellikle "zarif" anlamına gelmektedir. Zarif olan, tapılası anlamına da gelir. Kelimenin kökenine bakılacak olursa, Kawaii, "üzüntü" anlamına gelen "kawaisou" kelimesinden türetilmiştir. Burada tekrar "mono no aware" ile bağlanmaktadır. Japon kültürü her zaman zarif eşyalara karşı hüznü bir duyguya sahiptir. Ancak, "hüzün" ve "empati", Japonların anlayışına göre her zaman kötü bir şey değildir. Bu bazen çevrenizdeki dünyaya veya doğaya karşı sizi uyarmakta, farkındalığınızı artırmaktadır.

Görsel 5: Düşen çiçekler. (Yazarın fotoğrafı)

Geçicilik - Zen Bigaku'nun Ortak Bir Özelliği

Zen felsefesi daima doğanın sonsuza kadar aynı şekilde kalmayacağını ve kontrol edilemezliğini vurgulamaktadır. Örneğin, Japon dövüş sanatı ve çay seremonisinde kullanılan ünlü "İchi-go ichi-e terimi (Kendo, Kyudo gibi.) ile aynı şeyi vurgulamaktadır."İchi-go", "bir ömür" ve "İchi-e" "buluşma" (insanlar ya da insan ve nesne arasında) anlamına gelmektedir. Dolayısıyla, "ichi-go ichi-e" nin anlamı "sadece bu sefer" anlamına gelmektedir. Bize insanlar ve objeler ile geçirdiğimiz zamanın tadını çıkarmamız gerektiğini hatırlatmaktadır.

Sonuç

Bu çalışmada Japon kültürü, estetik değerleri ve inançları tanıtılmaya çalışılmıştır. Japon kültüründen aldığımız ilhamla, duygusal olarak dayanıklı tasarımın "eşyanın eskidikçe değerini artıracak tasarım" ve "insan ve eşya arasındaki sürdürülebilir ilişkiyi kurmak ve bu ilişkiyi sürdürülebilir kılmak için tasarım " olmak üzere iki yönünün gösterilmesi amaçlanmıştır.

İNSANLARIN ESKİYEN EŞYALARIN DEĞERİNİ ANLAMALARI İÇİN TASARIM

"Wabi-sabi" eskimiş veya yıpranmış eşyaları değerlendirmektir. Objenin kullanılmışlığına dair her bir iz kendi hikayesi vardır. "Mono no aware" bize her şeyin geçici olduğunu hatırlatmakta; bu yaşanmışlığa saygı duymamız gerektiğini vurgulamaktadır. Bu iki estetik kavramını Jonathan Chapman'ın konsepti ile birleştirip kullanıcıların eskimişliğin güzelliğini anlamalarına yardımcı olunabilir veya bu tasarım kullanıcılar ile gelişip, büyüyebilir.

Bethan Laura Wood tarafından tasarlanan "Stain" çay fincanı, kullanıcıları yaşanmışlığa dair izleri sevmeleri ve cesaretlendirme konusunda güzel bir örnektir (Görsel 6). Bu çay fincanı belirli desenlerin zamanla iz bırakması için tasarlanmıştır. Ne kadar çok kullanılırsa gizli desen o kadar çok açığa çıkacaktır. Bu durumda, kullanıcı tasarımın "tamamlanma" sürecinin bir parçası olacaktır. Bu örnek bize bir mesaj veriyor: "yaşanmışlıklar güzel olabilir".

Görsel 6: Bethan Laura Wood'un "Stain"adlı çay fincanı (2008).

<http://gizmodo.com/stain-teacups>

İyi bir tasarım, kullanıcıları eşya ile duygusal bir bağ kurmalarına yardımcı olabilir. Ancak, birçok ürün kullan-at toplumunda kullanıcı ile aralarında duygusal bir bağ kurulamamaktadır. Jonathan Chapman (2005:67) “Ürünlerin büyük bir kısmının tasarımları statiktir ve özünde gelişmeye kapalıdır. Biz kullanıcılar ise statik değiliz, sürekli bir adaptasyon süreci içinde bulunmaktayız”. Atık probleminin ana nedeni kullanıcı ve nesnenin beraber yaşlanmadaki başarısızlığıdır. "The Tripp Trapp Chair" (Görsel 7) örneği iyi tasarlanan bir eşyanın kullanıcılar ile nasıl yaşlanabileceğinin güzel bir örneğidir.

Görsel 7: 1972'de tasarımcı Peter Opsvik tarafından tasarlanan TrippTrapp® koltuğu.

<http://images.amazon.com/images/G/01/baby/detail-page/c26-B001D1A4IS-2-s.jpg>

Sürdürülebilir Tasarımın Oluşturulması

"Ma'nın bize hatırlattığı ikinci unsur ilişkinin önemi idi. Bu kavramdan yola çıkarak ilişkinin şeması oluşturulmuştur (Görsel 8). Etkileşim sadece insanlar arasında değil, aynı zamanda insan ile nesne, insan ile çevre ve nesne ile çevre arasında da ilişki söz konusudur. Tasarımcılar genellikle insan ve nesne ilişkisini göz önünde bulundururlar, ancak diğer ikisi de önemlidir. Sürdürülebilir tasarım dünyanın her yerinde önemli bir gündem konusudur. Tasarımcılar nesne ve çevre ilişkisinin farkına varırlarsa, bu tür sorumsuz tasarımların sayısı azalacaktır. İkincisi, tasarım insanları doğa ile buluşturduğu zaman (insan ve çevre arasındaki ilişkinin yeniden inşa edilmesi), daha az israf ve atık madde olacaktır.

Görsel 8: Yazarın ilişki diyagramı

Çoğu zaman "yüksek teknoloji ürünlerini" doğada görülmesi garipsenir (Görsel 9). Bazen şunu düşünürüm: Ürünleri yapmak için kullanılan malzemeler doğadan elde ediliyor, neden kullanım ömürleri biten ürünler doğayla uyum sağlamamaktadır? İyi bir tasarım çevreye zarar vermemeli ve çevre ile daha uyumlu olmalıdır. Bu noktada, doğada dönüşebilecek şekilde tasarlanan Pangea Organics'in kalıp sabunu ambalajını (Şekil 10) örnek olarak verebiliriz. Tohumlar geri dönüşebilir ambalaj kartonunun içine koyulmuş, bundan dolayı ambalaj doğaya atabilir yada toprağa dikilebilmektedir. Ayrıca, tasarımcılar, tasarladıkları ürünlerin diğer ürünler ile nasıl uyum sağlayacağını veya sinerji yaratmak için aynı ortama nasıl yerleştirilebileceğini hayal etmelidir.

Görsel 9: Çimdeki iPhone

<http://www.theverge.com/2012/4/29/2986113/so-i-found-an-iphone-4-gsm-in-the-dirt-what-now>

Görsel 10: Pangea Organik Sabun Ambalajı

<http://www.notcot.com/archives/2008/12/pangea-organics.php>

Umarım bu yazı, insanlarda materyalin israfı hakkında endişe uyandırabilir ve eğitimcileri tasarım eğitimindeki öğretim programını daha az maddiyatçı bir eğitim verme konusunda teşvik eder. Ayrıca gelecek tasarımcılarının bu kavramları sürdürülebilir tasarım için yeni yöntemler ile adapte edebilirler.

KAYNAKLAR

- Chapman, Jonathan, (2005), Emotionally Durable Design: Objects, Experiences and Empathy, Cromwell Yayınevi, İngiltere.
- Chapman, Jonathan, (2012), Rethinking ‘Good Design’ in an Unsustainable Age. Goldsmiths Üniversitesi, Londra.
- Fry, Tony, (2009), Design Futuring: Sustainability, Ethics, And New Practice. Berg Yayınevi, New York.
- Hara, Kenya, (2007), White, Lars Muller Yayınevi, İsviçre.
- Juniper, Abdrew, (2003), Wabi Sabi: The Japanese Art of Impermanence, Tuttle Yayınevi, ABD.
- Kashiwagi, Hiroshi, (2012), Japan / Design: Extraordinary Design From Ordinary Life, Japon Vakfı, Londra.
- Koren, Leonard, (1994), Wabi-sabi: for Artists, Designers, Poets & Philosophers, Stone Bridge Yayınevi, ABD.
- Kuki, Syuzo, (1967), The structure of “İki” Iwanami Shoten, Tokyo.
- Maggie, Macnap, (2012), Design by Nature: Using Universal Forms and Principles in Design, New Riders, ABD.
- Marra, Micheal, F,(2002), Japanese Hermeneutics: Current Debates on Aesthetics and Interpretation, Hawaii Üniversitesi Yayınevi, ABD.
- Odin, Steve, (2001), Artistic Detachment in Japan and the West: Psychic Distance in Comparative Aesthetics, Hawaii Üniversitesi Yayınevi, ABD.
- Papanek, Victor, (1992), Design for the Real World: Human Ecology and Social Change, Thames and Hudson Ltd., Londra.
- Papanek, Victor, (1995), The Green Imperative: Natural Design For The Real World, Thames and Hudson Ltd., New York.
- Sartwell, Crispin, (2006), Six Names of Beauty, Routledge, İngiltere.
- Tanizaki, Junichiro, (2001), In Praise of Shadows, Vintage, Londra.
- Theroux, Marcel, (2009), In Search Of Wabi Sabi, BBC Four (DVD), Birleşik Krallık.
- Toshihiko ve Izutsu T., (1981), The theory of Beauty in the Classical Aesthetics of Japan. The Hague, Hollanda.
- Xu, Pin (2005) From Patterns of Zen to Intersubjectivity of Asian Culture, (Ed. Hang Jian, He Jie, Jin Daiqiang), Chinese Traditional Pattern and Modern Visual Design, ShangDong Yayınevi, s. 33-44, Çin.